RESPECTAREA PRINCIPIULUI SECURITĂŢII RAPORTURILOR JURIDICE CIVILE PRIN PRISMA APLICĂRII EFECTULUI PREJUDICIAL AL HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREŞTI

Nicolae BELECCI

CZU: 340.111.5:343.15 beleccinicolai@gmail.com

The aim of the paper lies in the analysis and in-depth investigation on the effect of the prejudicial nature of the facts established by a previous court decision that's irrevocable, in terms of articles 123 and 254 paragraph 3 of the procedural civil code of R.M. I presented the risks to which we expose ourselves in the situation where we could dispute certain facts established in previous decisions, namely the adoption of contrary court decisions due to the fact of a new reexamination of a case.

Potrivit jurisprudenței CtEDO, securitatea raporturilor juridice reprezintă situația de certitudine juridică care se extinde în viitor şi este în favoarea unei persoane bazată, de obicei, pe un act judecătoresc ori pe un alt eveniment sau act ca izvor de drept, indiferent de natura juridică a acestora, care inter alias proiectează şi viziunea statului de drept în ochii justițiabililor. Securitatea raporturilor juridice privește o situație când o chestiune a fost soluționată şi nu mai implică o nouă reexaminare. Încălcarea securității raporturilor juridice constituie invalidarea acelei certitudini care rezultă într-o soluție contrară beneficiului persoanei sau situația când soluția nu a fost revărsată legal, dar a pierdut din efectele sale încât a afectat în esență beneficiul de care se bucură persoana.

După cum remarcă şi doctorul în ştiințe juridice A.A. Мохов, sunt posibile situațiile în care probele de care dispun părțile într-un caz sunt în contradicție cu faptele prejudiciale, atunci cum va reacționa instanța? [1] Unii procesualişti sunt de părere că faptele ce sunt degrevate de probațiune şi sunt prestabilite de instanță anterior nu intră în sfera obiectului de probă şi ar trebui luate ca un adevăr, alții per a contrario sunt de părere că judecătorul trăgându-şi concluziile de rigoare nu este dependent în nici-un fel de actele anterioare. Regula de care a decis legislativul moldovean să se conducă este interzicerea dublei probații, lucru care ar trebui să evite adoptarea hotărârilor contradictorii în examinarea cauzelor conexe şi soluționarea cauzei civile cu cheltuieli minime de mijloace şi timp.

Mai mult de atât este interesant contextul juridic în care primul act cu putere de lucru judecat este desființat şi în baza lui au fost stabilite anumite fapte care vor avea efect prejudicial şi vor sta la baza probatoriului unei alte hotărâri, atunci persoana interesată poate depune cerere de revizuire. Alături de înlăturarea acestui risc, prejudicialitatea joacă un rol primordial în reducerea costurilor ce implică administrarea acestor

probe, atât financiare cât şi de timp precum şi asigură conservarea valorii probante a unei fapte stabilite anterior, probele fiind circumstanţe de fapt care pot dispărea sau pot fi distruse cu uşurinţă.

Actualitatea temei este demonstrată de un studiu comparat, analizând datele prezentate de CRJM din 2018 [2] şi raportul prezentat de AAIJ în 2023 [3, p. 1] cu referire la numărul cauzelor de revizuire. A fost supus cercetării anume invocarea temeiului de la litera e şi anume „anularea actului judecătoresc pus la baza hotărârii revizuite" ceea ce constituia 4.6 % dar per general fiind admise 79 de cereri de revizuire din 1638 ca o medie pe aceşti ani, aşa că pentru temeiul dat avem 4 cereri de revizuire admise. Pentru 2023 pentru perioada de raportare 01.01.2023-30.09.2023 din raportul statistic despre judecarea cererilor cu privire la revizuirea hotărârilor pronunţate în cauze civile publicat de AAIJ avem la *prima facie* iarăşi 4 cereri de revizuire din 112 depuse, însă acest număr este pe un singur an şi nu doar pe temeiul de la litera e, deci numărul lor a fost redus, însă puţine sau nu oricărui caz trebuie dat importanţă, mai ales că de soarta hotărârii primare depind un şir de alte cauze în care faptele au fost prejudecate în cadrul primului proces.

Trebuie de avut în vedere faptul că între 2015 şi 2016 au fost posibile cazurile în care s-a putut invoca revizuirea hotărârii judecătoreşti în baza modificării sau anulării unui act al autorităţilor publice, astfel Consider oportun faptul că prin excepţia de neconstituţionalitate din 1 martie 2016, [4] s-a renunţat la prevederile vechi a art. 449 lit. e din CPC, pentru că în varianta iniţială articolul era formulat într-un mod deficitar sub aspectul securităţii juridice, ceea ce permitea desfiinţarea unor hotărâri judecătoreşti definitive şi irevocabile printr-o cale extraordinară de atac, în contextul în care decizia sau hotărârea unui organ non-judiciar se schimba din anumite considerente, acest lucru nu corespundea criteriilor de previzibilitate a legii

În practică din hotărârile CtEDO analizate remarc ideea că o parte care se prevalează de aprecierea făcută de către o jurisdicţie într-un litigiu anterior, legat de o chestiune care se examinează la fel în cauza la care ea este parte se poate aştepta în mod legitim ca instanţa de judecată să ajungă la aceeaşi concluzie cu privire la litigiu ca în decizia anterioară cu excepţia cazului când există un motiv valabil pentru a deroga de la aceasta cum ar fi apariţia unor elemente noi.

Având în consideraţie cazul Lady SRL c. R. Moldova [5] s-a remarcat faptul că, CtEDO constată că deşi în speţă părţile nu erau identice în cele 2 proceduri, acelaşi fapt era determinant pentru finalitatea lor, prin urmare observăm o depăşire a limitelor subiective permisă de Curte.

Cu referire la faptele constatate prin hotărâri judecătoreşti străine am identificat situaţiile în care acestea se pot bucura de efect prejudicial ca urmare a recunoaşterii şi căpătării autorităţii de lucru judecat, am analizat diferitele proceduri de recunoaştere, de încuviinţare a executării lor şi am identificat situaţiile în care pot apărea probleme sau greutăţi în ordinea recunoaşterii acestor hotărâri.

Este vorba de recunoaşterea hotărârilor judecătoreşti străine pentru care nu se cere o procedură ulterioară din virtutea caracterului lor, astfel nu e posibil ca o altă persoa-

nă să aibă obiecții referitor la recunoaștere, cum e în cazul procedurii de exequatur, unde persoana interesată are la dispoziție o lună după ce a luat cunoștință de hotărârea judecătorească să înainteze pretenții impotriva recunoașterii. Astfel de hotărâri ce nu necesită procedură ulterioară sunt cele ce privesc statutul civil al cetățeanului străin, hotărârile privitoare la desfacerea, anularea, sau declararea nulității căsătoriei.

Ceea ce ar da bătăi de cap celor ce doresc să beneficieze de prejudicialitatea faptelor stabilite prin asemenea hotărâri ar rămâne a fi încălcarea ordinii publice de drept internațional privat și faptul dacă prin hotărârea obținută în străinătate a fost fraudată legea, de aceea vin cu o propunere de lege ferenda, în urma studiului deciziei civile nr. 291 din 28 martie 2017 a Curții de Apel București propun modificarea dispoziției de la art. 471 alin.1 lit. e din „*executarea hotărârii poate prejudicia suveranitatea, poate amenința securitatea Republicii Moldova ori poate să contravină ordinii ei publice*” în „*executarea hotărârii poate prejudicia suveranitatea, poate amenința securitatea Republicii Moldova ori poate să contravină ordinii ei publice de drept internațional privat”* din motiv că legislativul moldav nu a făcut diferența dintre termenii de ordine publică și ordine publică de drept internațional precum a făcut legislativul român. Ordinea publică de drept intern stabilește limitele principiului libertății încheierii actelor juridice de către părți, ordinea publică de drept internațional privat indică limitele aplicării legii străine în statul forului.

Referințe:

1. А. Г. Коваленко, А. А. Мохова, П. М. Филиппова *Гражданский Процесс*. Москва, 2008, pag. 371.
2. Raport cererilor cu privire la revizuirea hotărîrilor pronunţate în cauzele civile 2rh.pdf (gov.md). Accesat la 08.05.2024 14:55
3. V. Gribincea, G. Pavel. Document Analitic *Admiterea cererilor de revizuire în cauzele civile – este oare uniformă practica Curţii Supreme de Justiţie?*, p. 1.
4. Hotărîrea Curții Constituționale a Republicii Moldova din 01.03.2016.
5. Hotărârea CtEDO “ Lady” SRL v. Republica Moldova, cererea nr 39804/06 definitivă din 23/01/2019.

Conducător științific
***Igor COBAN**, dr. în drept, conf. univ.*